

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Peter predikar på tre öar

Prost, Pia; Lundberg, Cecilia

Published in:
Skärgård

Published: 24/09/2021

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Prost, P., & Lundberg, C. (2021). Peter predikar på tre öar. *Skärgård*, (3), 67-70. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201148593>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Peter predikar på tre öar

Text: Pia Prost & Cecilia Lundberg

Förutom att Föglö, Sottunga och Kökar alla tre är skärgårdskommuner, med allt det innebär, har de i alla fall en sak till gemensamt. Sin präst.

Den stora nyckeln till kyrkdörren vilar i **Peter Karlsson hand**, där han sitter på trappan till Sottunga kyrka. De yviga ögonbrynen, Harley Davidson t-skjortan, tatueringarna, träskorna, de vänliga ögonen – motorcykelkillen som blev präst utstrålar ett jordnära lugn. Idag är han kyrkoherde i Ålands södra skärgårdsförsamling, som omfattar kommunerna Föglö, Sottunga och Kökar.

Peter installerades som kyrkoherde 2017, men arbetsfältet var bekant från tidigare. Redan under åren 1998–2006 var Peter tf kyrkoherde på Kökar – en ö som han endast hade besökt två gånger innan, som barn på 60-talet och 1988, när han tio år senare steg iland för att bli öns själavårdare.

- Min pappa jobbade som lotsfördelningschef på Åland och var känd som en bra karl, vilket gjorde att jag ändå snabbt accepterades av skärgårdsborna, berättar Peter. Sen gammalt var det prästen, läraren och läkaren som placerades på piedestal i skärgårdssamhällena, men det är en roll jag aldrig känt igen mig i. För mig är gemenskapen viktigare.

Peter jobbade med ungdomar innan han blev präst, både som lärare och ungdomsledare. Ännu tidigare jobbade han på sjön, och han har alltid värdesatt den livserfarenhet han hann få innan sitt kall att börja studera teologi. Han konstaterar att många unga, blivande präster söker sig själva, vilket kan göra det svårt att fungera som ett bollplank och ett stöd för andra. Många yrken kunde det vara bra att börja studera till först när man uppnått en viss ålder och hunnit uppleva lite av livets med- och motgångar.

Mellan åren 2008 och 2012 arbetade Peter som präst i Mariehamns församling. Men annars har han varit skärgården trogen, både som församlingspastor och tf kyrkoherde i Ålands södra skärgårdsförsamling, innan han 2017 fick den ordinarie tjänsten.

Peter berättar att det finns drygt 500 själar inom den sammanslagna församlingen, som grundades 2006. Varannan söndag predikar han på Kökar, och varannan på Sottunga och Föglö. Färjtrafiken har en sådan tidtabell att man kan hålla högmässa på båda ställena samma dag. Vid behov turas han av **Maria Piltz** som är församlingspastor, men som även fungerar som organist.

Är man präst i skärgården får man åka en hel del färja, men det är något som Peter ser en uppenbar fördel med. Det blir en naturlig mötesplats där människorna ger sig tid att sitta ner och prata – det är många både praktiska och filosofiska frågor som dryftats från hamn till hamn genom åren.

Efter mer än tjugo år i skärgården kan Peter peka på vissa olikheter församlingarna emellan. Kökarborna är överlevare. Ön har varit en mer eller mindre kal klippa utan så mycket odlingsmark, så man levde av havet och sålde fisk. Havet är viktigt inte bara som utkomstmöjlighet, utan också som kontaktlänk till omvärlden. Men att lära sig simma är att förlänga pinan – Kökarborna har alltid haft en pragmatisk syn på döden. De är också historieberättare som kan göra varje sten intressant. Sottungaborna är mer agrara och eftertänksamma. De fungerar mer som sina odlingar: allt ska först få slå rot. Men efter att de har lärt känna en så tas man emot med värme. Föglöborna är kanske lite som Sottungaborna. Först måste du lära känna dem innan de öppnar sig.

- Men Föglö är stort och har så många som jobbar utifrån inom fiskeindustrin, så det tar tid att lära känna Föglö. Men jag jobbar på det, konstaterar Peter.

Peter vrider om nyckeln till den lilla, rödmålade kyrkan. Det första kapellet på Sottunga nämns redan 1544 i samband med att kopparklockan konfiskerades under Gustav Vasa. Kyrkan står på en vacker men kanske lite märklig plats, nere vid färjhamnen, långt ifrån byn. På 1700-talet fanns planer på att flytta kapellet, men alla planer på att renovera och flytta kyrkan förföll på grund av stora ofreden. Då flydde hela öns befolkning, liksom resten av ålänningarna, till Sverige undan fienden.

Votivskeppet är tillverkat av en kökarbo som lovade att han skulle bygga två kyrkskepp, ett till Kökar och ett till Sottunga, om han klarade sig ur fångenskap hos sjörövare i norra Afrika. Under vintern hålls kyrkan stängd och gudstjänst firas varannan vecka i Sottunga skola.

Föglö kyrka är byggd av grå granit – inte röd, men så finns ju inte den röda rapakivin i Ålands östra skärgård heller. Kyrkans äldsta del är långhuset som troligen uppfördes redan på 1300-talet.

Hamnö, där Kökar kyrka är belägen, har troligtvis en ännu äldre historia. Här grundades ett av Finlands tre medeltida franciskanerkonvent – utgrävningar tyder på att det fanns verksamhet här redan under 1200-talet. Dagen stenkyrka är från 1784. De främsta raderna i Kökar kyrka tillhörde fiskuppköparna, som bidrog med stora pengar när kyrkan byggdes.

- Många predikande präster i Kökar kyrka har kunnat glädjas åt att ha en mycket uppmärksam församling, som verkade följa med varje ord som kom över prästens läppar. Bara för att senare inse att repet till votivskeppet, som finns precis framför predikstolen, fungerar som en barometer. Alla fiskare i kyrkbänkarna visste att när skeppet snurrar visar det ett omslag i väderleken och då borde man slippa ut på sjön, skrattar Peter.

För Peter Karlsson är skärgården hans hem. Han har ett självständigt jobb: "här finns ingen mellan Gud och mig utom möjligen biskopen". Sedan 2012 är han bosatt på Sottunga, där hans fru driver butiken och Lyckliga Lottas Bed&Breakfast. De två är spindlarna i nätet för en hel del av de aktiviteter som sker på ön. Och bor man mitt i byn finns det alltid de som behöver en hjälpare hand – under den eftermiddag vi fick förmånen att sitta under asken i Peter och Lottas trädgård hann Peter pumpa åtminstone tre cykeldäck. Även det en viktig uppgift för en skärgårdspräst.

FAKTARUTA

De övriga församlingarna i skärgården är Brändö-Kumlinge församling och Sund-Vårdö församling. Den sistnämnda dras in sista december 2021 och bildar Norra Ålands församling, som kommer att omfatta Finströms, Geta, Sunds och Vårdö kommuners områden.

Bildtext.

1. **Använd som bakgrund till rubriken!** Foto: Pia Prost
2. Sottunga kyrka är belägen nära hamnen. Foto: Pia Prost
3. På Hamnö, där Kökar kyrka är belägen, fanns verksamhet redan under 1200-talet. Foto: Pia Prost
4. Föglö kyrkas äldsta del uppfördes troligen redan på 1300-talet. Foto: Wikimedia Commons